

ÉPÍTŐANYAG-IPAR

A szilikátipar 2005. évi növekedési ütemének jelentős iparági differenciálódása

Kunvári Árpád

2005-ben a szilikátipar egészének („26 Nemfém ásványi termék gyártása” ágazatnak) az értékesítése *ugrásszerűen*, 18,1%-kal nőtt, ezen belül a belföldi eladás 17,7%-kal, az export pedig 19,2%-kal bővült. A más ágazatba sorolt homok-, kavicsbányászat értékesítése még ennél is nagyobb ütemben, 32%-kal növekedett.

A bővülés ütemében látszólag döntő szerepet játszott a fő felhasználó, az építőipar szintén ugrásszerű, 16,6%-os felfutása. Ténylegesen azonban a *nagy építőipari növeke-*

dés olyan struktúrában valósult meg, mely csak néhány építőanyag-csoportnál hozott ugrásszerű értékesítésbővülést, sőt a nagyobb növekedések egy része sem építési célú felhasználási területeken realizálódott, miközben jelentős részarányt képviselő iparágak értékesítése csökkent vagy az előző évi szinten maradt, más iparágak, fő termékcsoportok az átlagosnál kisebb mértékben nőttek, azaz az iparágak növekedési üteme – az 1. táblázatban foglaltak szerint – nagymértékben differenciálódott.

1. táblázat

A 2005. évi értékesítés alakulásának üteme szerinti iparági csoportosítás

Ágazat, ill. alágazat	Értékesítés (milliárd Ft)		Index (előző év: 100%)	
	Belföldi	Export	Belföldi	Export
26 Nemfém ásványi termék gyártása (ágazat összesen)	326	98	117,7	119,2
I. Nagy ütemben nőtt				
2611 Síkúveggyártás	5,7	10	261	153
2615 Műszaki és egyéb üvegtermék gyárt.	3,2	6,7	213	105
2670 Építőkő, díszítőkő megmunkálása	8,4	0,1	211	129
2682 Egyéb (főleg aszfalttermék) gyártása	52	11,6	196	286
2626 Tűzálló kerámiák gyártása	4,1	10,9	193	99
2652 Mészgyártás	4,4	0,6	183	79
1421 Kavics-, homokbányászat	39,5	1,2	130	211
II. Az átlagosnál kisebb ütemben nőtt				
2661 Építési betontermék gyártása	61,8	5,5	113	205
2651 Cementgyártás	56,7	2,9	107	85
2612 Síkúveg továbbfeldolgozása	10,6	5	105	120
2663 Előre kevert beton gyártása*	32	0,9	101	230
III. Az értékesítés csökkent vagy lényegében szinten maradt				
2640 Téglá- és cserépipar	37	6,4	99	159
2664 Habarcsgyártás	19,3	2,4	98	166
2613 Öblösüveggyártás	7,3	7,3	98	88
2630 Kerámiacsempe és -lap gyártása	6,8	1,1	93	78
2621 Háztartási kerámia gyártása	4,2	7	87	93

* Csak az ágazatba sorolt gyártókra vonatkozóan.

Forrás: KSH

Elemzésünk szerint a 2005. évi növekedési ütemnek szakágazati differenciálódását meghatározó fő tényezők a következők voltak.

- A hagyományos építőanyag-kereslet alakulását meghatározó építési struktúra lényeges változása, főleg azáltal, hogy
 - egyrészt elsősorban a mélyépítés jellegű egyéb építmények (utak, vezetékek stb.) építése nőtt, mégpedig a statisztika szerint 21,4%-kal;
 - másrészt az épületek építése nemcsak kisebb mértékben (12,5%-kal) bővült, hanem a fő építőanyag-keresleti tényezőt képező lakásépítés lényegében az előző évi szinten maradt, sőt a kész lakásokat illetően csökkenés jelentkezett (2004-ben felfutott 42 913 lakással szemben 2005-ben 41 084 kész lakást vettek át);
 - harmadrészt a más ágazatok, iparágak olcsóbb, helyettesítő versenytermékei előtérbe állító építési struktúraváltozások fokozódtak.
- Az olcsóbb importtermékek értékesítés-csökkentő hatása egyes iparágaknál erőteljesebben jelentkezett.
- A nem építőanyagot gyártó iparágak termékei iránti kereslet néhány iparágban csökkent vagy stagnált, miközben más iparágak, termékcsoportok értékesítése nőtt.
- Egyes termékcsoportok értékesítésére átmenetileg lényeges befolyást gyakorolt a gyári rekonstrukciók, felújítások időbeni alakulásának termelékenységének hatása.

A fenti és még további tényezők differenciáló hatását a felsorolt iparágakra vonatkozóan – az 1. táblázat sorrendjében – röviden a következőkben konkretizáljuk.

A síküveggyártás belföldi értékesítésének 161%-os, exportjának 53%-os növekedése lényegében a rekonstrukciós bővítést követő termelésfelfutásra vezethető vissza. Ezen belül a belföldi értékesítés bővülésében szerepet játszott az építőipari felhasználás növekedése is, de az értékesítés növekedésének döntő része nem építési célú felhasználás területén realizálódott.

A műszaki üveg gyártása belföldi értékesítésének megduplázódását jórészt a gyógyszeripari, laboratóriumi felhasználásbővülés eredményezte, mely részben importkiváltással volt összefüggésben.

Az építőkö, díszítőkö belföldi felhasználásának megduplázódása főleg az igényesebb épület- és építményrekonstrukciók felfutásának, valamint az értékesebb termékfélék részaránya növekedésének az eredménye.

A 2682 egyéb termékcsoport belföldi értékesítésének – az ágazati bővülésben jelentős szerepet játszó – megduplázódásában a döntő tényezőt az útépítés felfutásához igényelt aszfaltburkolati termékek iránti felfokozott kereslet képezte.

A tűzálló kerámiák gyártásának 93%-os belföldi értékesítésbővülésében a különböző ipari kemencerekonstruksiók beindulása játszott fő szerepet.

A mészgyártás belföldi értékesítésének 83%-os növekedésében csak kis részarányt képviselt az építési célú felhasználás. A fő tényezőt az ipari célú felhasználás ugrásszerű bővülése képezte.

A 2661 építési betontermék gyártásának, belföldi értékesítésének 13%-os bővülése elsősorban a vízépítési, csatornázási betonelemek, valamint az útépítési betonelemek, továbbá az épületszerkezeti elemek keresletének növekedésén alapult.

A cementgyártás mennyiségileg – a növekvő olcsóbb import következtében – csak 3%-kal haladta meg az előző évi szintet. Az értékesebb cementek arányának növekedése hozta a 7%-os belföldi értékesítésbővülést.

A síküveg továbbfeldolgozása 5%-os belföldi növekedésében a fő tényezőt a nyílászárók szerkezeti rekonstrukciójának fokozódó hőszigetelőüveg-igénye jelentette.

Az előkevert beton (transzportbeton) értékesítése – a mélyépítés felfutásával összefüggésben – országos szinten meghaladta 14%-ot. Ezen belül az ágazat keretében nyilvántartott betonüzemeknél azonban csak 1%-os növekedést mutatott ki a statisztika.

A tégl- és cserépipar belföldi értékesítésének az előző évi szinten maradását döntően a lakásépítés felfutásának megtorpanása, részben pedig az olcsóbb helyettesítő termékek részarányának növekedése és az import határozta meg.

A habarcsgyártás belföldi értékesítésének 2%-os csökkenése szintén döntően a lakásépítés felfutásának megtorpanására és az import növekedésére vezethető vissza.

A kerámiacsempe és -lap gyártásának, értékesítésének csökkenése az importtúlsúlyon túlmenően a belföldi kereslet (talán átmeneti) visszaesésével is összefügg. A belföldi csempekereslet csökkenése karakterisztikusan jelentkezett a lakásépítés alakulásának (megtorpanásának és összetételi változásának) kihatásaként.

A háztartási kerámia gyártása és az *öblösüveggyártás* visszaesésének egyaránt fő tényezője a fogyasztási, vásárlási és az ajándékozási szokások változásával előállott keresleti struktúraváltozás. A hazai gyártásban domináns középkategóriás termékek iránti kereslet világszerte csökken, az igénybővülés mindinkább az olcsó, keleti tömegtermékekre korlátozódik.

Mindezek alapján milyen tanulságokat vonhatunk le az iparágak 2005. évi növekedésének nagymértvű differenciálódásából? Mindenekelőtt azt, hogy a hagyományos építőanyagok iránti kereslet növekedése legalább annyira függ az építési struktúra alakulásától, mint az építési felfutás globális ütemétől. Továbbá azt, hogy az importtal és a más ágazatok, iparágak helyettesítő termékeivel folyó versenyben mind meghatározóbb tényezővé vált a kínálati árszint, mivel a kereslet bővülése nagyrészt az olcsóbb termékek vásárlásának fokozódásában realizálódik.